

Tieslietu ministrijas, ieslodzījuma vietu pārvaldes un Valsts probācijas dienesta viedoklis par Valsts kontroles veikto revīziju resocializācijas pasākumu efektivitātes izvērtēšanā

Publicēts: 29.10.2019.

Tieslietu ministrijas, ieslodzījuma vietu pārvaldes un Valsts probācijas dienesta viedoklis par Valsts kontroles veikto revīziju resocializācijas pasākumu efektivitātes izvērtēšanā

Tieslietu ministrija, ieslodzījuma vietu pārvalde (turpmāk – IeVP) un Valsts probācijas dienests (turpmāk – VPD) sniedz viedokli par 2019. gada 29. oktobrī publicēto Valsts kontroles revīzijas ziņojumu "Valstī īstenoto notiesāto personu resocializācijas pasākumu efektivitāte" (turpmāk – Ziņojums).

Ar ziņojuma tekstu iespējams iepazīties [ŠEIT](#).

Tieslietu ministrija

Tieslietu ministrija atzinīgi vērtē Valsts kontroles revīzijas ekspertu ieguldīto darbu, tomēr vienlaikus norāda uz to, ka atbilstoši normatīvajiem aktiem resocializācija notiek tikai kriminālsodu izpildes laikā. Revīzijas ziņojumā skartās problēmas lielā mērā ir saistītas nevis ar resocializācijas, bet ar personas integrācijas procesu sabiedrībā pēc brīvības atņemšanas soda termiņa beigām. Tās tradicionāli ir jomas, ar kurām strādā pašvaldība, par kuras klientu persona parasti kļūst pēc atbrīvošanas, tāpēc Tieslietu ministrija ir pateicīga, ka Ziņojumā aktualizēts ļoti būtiskais jautājums par to, ka kriminālsodu izpildes iestādes vienas pašas nevar nodrošināt personas veiksmīgu integrāciju sabiedrībā pēc soda izciešanas.

Revīzijas ziņojumā minēts, ka Latvijā ir augsts atkārtoti izdarīto noziegumu apmērs, kas liek šaubīties par izveidotās resocializācijas sistēmas efektivitāti – Tieslietu ministrijas ieskatā augsts atkārtoti ieslodzījuma vietās esošo personu īpatsvars norāda uz to, ka to personu, kuru kriminālā vēsture ir ilga, resocializāciju var panākt tikai daudzu gadu garumā, pieliekot gan soda izpildes iestāžu, gan sabiedrības pūliņus, turklāt atkārtotas noziedzības samazināšana ir komplekss uzdevums, kas prasa visas sabiedrības iesaisti, tai skaitā sabiedrības vēlmi uzņemt šādas personas savā lokā.

Tieslietu ministrija pilnībā pievienojas Ziņojumā paustajam par jaunās cietumu infrastruktūras nepieciešamību un tās neesamības ietekmi uz resocializācijas efekta mazināšanu. Turklāt aizvien ilgākas jaunā cietuma būvniecības atlikšanas dēļ pieaug izdevumi veco cietumu remontēšanai.

Tieslietu ministrs Jānis Bordāns uzsver: "Valsts kontroles ziņojums atklāj to, par ko mēs esam centušies runāt visus šos mēnešus. Latvijā ir nepiedodami augsts atkārtoto noziegumu skaits, un jebkādi centieni mazināt noziedzību ir ciņa ar vējdzirnavām, ja vien netiek ieguldīts resocializācijā, preventīvajā darbā ar ieslodzītajiem un atbrīvotajiem sabiedrībā. Veiksmīga resocializācija nav iespējama bez efektīvas ieslodzījuma vietu infrastruktūras. Nevar gribēt, ka no cietuma iznāk patiešām mainījies cilvēks, kurš visus šos gadus ir pavadījis vienā kamerā vēl ar padsmiit ieslodzītajiem, lai kādi būtu bijuši administrācijas centieni personu labot. Diemžēl mēs strauji virzāmies uz to, ka Eiropas Padomes Spīdzināšanas novēršanas komisija patiešām var vienā brīdī likt mums slēgt kādu no viskritiskākajām stāvoklī esošajiem cietumiem."

Personu uzvedības un domāšanas maiņa ir ilgtermiņa process, kura garums ir ļoti individuāls. Šobrīd ir pārāgri pieņemt galīgus

secinājumus, jo īpaši tāpēc, ka salīdzinoši nesen uzsāktie resocializācijas pasākumi vecā infrastruktūrā nevar izmainīt iepriekšējo vairāku desmitgadu radīto ietekmi uz personām, kas izdara atkārtotus noziegumus.

Tieslietu ministrija atzīst Ziņojumā izteikto kritiku par to, ka koncentrējot spēkus resocializācijas modeļa ieviešanai, nav tikusi izveidota resocializācijas rezultātu analīzes sistēma, tāpēc Tieslietu ministrija plāno noteikt attiecīgos rādītājus resocializācijas rezultātu izvērtēšanai.

Ieslodzījuma vietu pārvalde

Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšnieka vietniece Tatjana Trocka uzsver: "IeVP novērtē Valsts kontroles speciālistu rūpīgo iedzīvināšanos ar kriminālsodu izpildi saistītajos jautājumos. Vēlamies uzsvērt, ka revīzijā sniegtie atzinumi ir vērtējami kā nozīmīgs atbalsts nozares turpmākajai attīstībai. Tāpat ļoti būtiskas ir arī ziņojumā iekļautās norādes par nepieciešamību risināt ieilgušās problēmas, kas saistītas ar nepiemērotu un novecojušu ieslodzījuma vietu infrastruktūru, uz ko IeVP jau ilgstoši vērsusi ne tikai valdības, bet arī visas sabiedrības uzmanību."

IeVP secina, ka kopumā Ziņojumā konstatētais atbilst esošajai situācijai, taču vienlaikus vērs uzmanību, ka liela daļa no nepilnībām, kas izriet no ziņojumā ietvertajiem ieteikumiem, jau ir konstatētas un pēc IeVP iniciatīvas kopš 2016. gada resocializācijas procesu pilnveides vajadzībām, piesaistot finansējumu no malas, šo nepilnību novēršanai uzsākta divu apjomīgu Eiropas struktūrfondu (ESF) projektu īstenošana.

Attiecībā uz jautājumiem, kas skar IeVP budžeta izmaksu pieaugumu, būtiski atkārtoti vērst uzmanību, ka ieslodzījuma vietu darbība nav skatāma atrauti no valstī kopumā notiekošajiem procesiem. Atbilstoši revīzijas ziņojumā konstatētajam – resocializācijas darbā jāiesaistās plašākam valsts un pašvaldību institūciju lokam.

Valsts probācijas dienests

VPD vadītājs Mihails Papsujevičs atzīmē: "VPD atzinīgi vērtē Valsts kontroles paveikto revīzijas ietvaros un atbalsta VPD sniegto ieteikumu ieviešanu. VPD jau šobrīd izpilda teju 70% no visiem sodiem un sodiem alternatīvajiem pasākumiem, ko ik gadu piemēro Latvijas tiesas un prokurori. Lielākie izaicinājumi atkārtota nozieguma novēršanai VPD ikdienas darbā ir saistīti ar mērķgrupām, ko Valsts kontrole min revīzijas ziņojumā, un tās ir personas, kuru noziegums saistīts ar atkarības vielu lietošanu un personas ar garīga rakstura veselības un/vai uzvedības traucējumiem. VPD izprot šī darba nozīmīgumu un jau šobrīd īsteno pasākumus, lai uzlabotu gan sava darba efektivitāti, gan kopīgi sasniegto darba rezultātu sadarbībā ar brīvības atņemšanas iestādēm, pašvaldībām, nevalstiskajām organizācijām un brīvprātīgajiem.

Neskatoties uz to, ka sabiedrībā izciešamie sodi – dažādas notiesāto personu uzraudzības formas un piespiedu darbs – ir gan izmaksu ziņā ievērojami lētāki par brīvības atņemšanas soda izpildi, gan arī ar zemāku jauna noziedzīga nodarījuma izadīšanas īpatsvaru, VPD uzsver, ka izmaksu aspekts konkrēta soda izpildei pats par sevi nevar būt vienīgais vērtēšanas aspekts. 2012.gadā un atkārtoti 2018.gadā VPD veica pirmos pētījumus par recidīvu Latvijā pēc neatkarības atjaunošanas, kas kvantitatīvā griezumā raksturo ainu gan pēc sodu piemērošanas, gan pēc to izciešanas. Vienlaikus VPD piekrīt Valsts kontroles secinājumam, ka turpmāk gan VPD, gan ieslodzījuma vietu sistēmai jāpievērš lielāka uzmanība īstenoto resocializācijas pasākumu kvalitatīvai izpētei, proti, kā to ietekmē mainās konkrēta indivīda uzvedība pēc soda izciešanas."

<https://www.ievp.gov.lv/lv/jaunums/tieslietu-ministrijas-ieslodzijuma-vietu-parvaldes-un-valsts-probacijas-dienesta-viedoklis-par-valsts-kontroles-veikto-reviziju-resocializacijas-pasakumu-efektivitates-izvertesana>